

PARO, Privata Assistansanordnares Riksorganisation, ställningstagande till LSS-kommitténs slutbetänkande, SOU 2008:77.

Yttrandet följer utredningens disposition.

4.1 Behövs LSS som rättighetslag

PARO anser:

PARO ansluter sig till utredningens förslag.

4:2 LSS – en lag om sociala tjänster

PARO anser:

PARO ansluter sig till utredningens förslag.

4:3 Vilka syften och mål ska lagen ha?

PARO anser:

PARO ansluter sig till utredningens förslag. Dock är det mycket viktigt att den insatsberättigade garanteras "Rättighet att leva som andra" i stället för "Möjlighet att leva som andra"

4:4 Personkretsen

PARO anser:

1. PARO ansluter sig till utredningen förutom på punkt 4 där vi anser att den som har beslut enl. LSS före 65 års ålder bör beviljas insatser efter behov även efter 65 års ålder

4:5 Ett barnperspektiv i LSS

PARO anser:

PARO ansluter sig till utredningen förutom att vi anser att ALLA som arbetar med funktionsnedsatta inom LSS ska lämna utdrag ur belastningsregistret.

5. Huvudmannaskap för stöd och service

Förslaget att staten ska finansiera personlig assistans är bra liksom att Landstinget ska finansiera och ansvara för råd och stöd. PARO anser att en statlig finansiering av hela LSS är att föredra då de stora olikheter som idag råder, i stödets omfattning och innehåll, mellan landets kommuner skulle jämnas ut betydligt.

PARO tillstyrker punkterna 2-3.

6.2 Reglering och ansvar

PARO delar utredningens uppfattning på punkt 1 och 2.

Försäkringskassans begränsade möjlighet att fatta snabba beslut riskerar att försätta den ersättningsberättigade i mycket svåra situationer varför risken är mycket stor att kommunerna också fortsättningsvis får fatta många beslut om tillfälligt utökad assistans.

PARO anser att vissa tillfälliga utökningar ska vara beviljade i grundbeslutet om rätten till assistansersättning men endast godkännas i form av utbetald assistansersättning vid redovisning av tidrapporter för utförd assistans. Syftet med detta är att ersättningsberättigade ska kunna få sina behov tillgodosedda även de tillfällen då behovet är tillfälligt utökat. Exempel på detta är när en ersättningsberättigad blir sjuk, ska besöka läkare eller annan samhällsinstitution och inte kan vistas på daglig verksamhet, skola etc. och därför är i behov av utökade insatser i hemmet.

6.3 Behov

Regelverket blir tydligare men det är en uppenbar risk att många som idag är ersättningsberättigade faller utanför det nya regelverket och riskerar att få en betydligt försämrad livssituation då det blir kommunerna som får ta ansvaret. Detta kommer att resultera i stora skillnader i insatsernas kvalitet och omfattning. Dessutom riskerar den enskilde att förlora valfriheten om vem som ska utföra insatsen. (gäller punkterna 1-4). Förslagen i punkt 5 riskerar att försätta den ersättningsberättigade i svårigheter då det är flera olika finansärer som ska komma överens om vem som har ansvaret. Vem har tolkningsföreträde om vad som behövs?

PARO motsätter sig förslaget att rätten till assistans endast gäller när hjälpbehovet med de grundläggande behoven uppgår till minst 20 timmar i veckan. En sådan lag skulle begränsa många personers möjlighet till full delaktighet i samhällslivet. Den föreslagna insatsen Personlig service med boendestöd begränsar nuvarande lagstiftnings flexibilitet och leder till att många personer inte får sina behov tillgodosedda. Den kvalitativa assistans som idag bedrivs för personer med funktionsnedsättningar enligt LSS är av stort värde. För att upprätthålla kontinuiteten av insatserna, valfriheten och rätten att få bestämma över sitt eget liv bör rätten till personlig assistans finnas även om de grundläggande behoven understiger 20 timmar i veckan.

Enhetliga modeller och normeringar riskerar att begränsa den assistansberättigades deltagande i samhällsgemenskapen och det riskerar att bli staten och inte den enskilde som bestämmer möjligheterna till fritidsaktiviteter och resor. Ett sådant förfarande är inte förenligt med lagstiftningens huvudsakliga ändamål. Det riskerar också att begränsa den ersättningsberättigades självbestämmande och integritet. Om förslaget tillstryks anser PARO att modell B är den modell som är mest förenlig med lagens intentioner och som utgår från de assistansberättigades möjlighet att leva ett liv som andra.

PARO anser att det femte grundläggande behovet bör bibehållas då det är ett fåtal personer som behöver skyddsåtgärder medan många andra med sällsynta diagnoser kan ha ett omfattande behov av insatser som till stor del består av det femte grundläggande behovet. Dessa personer skulle genom nuvarande förslag förlora rätten till personlig assistans trots omfattande hjälpbehov som inte utgörs av skyddsåtgärder.

6.4 Utförande och kvalitet

PARO anser att punkterna 1-5 är helt i linje med vad PARO drivit under hela utredningen och stöder att samma krav ställs på kommunen som på privata anordnare. PARO vill betona vikten av att branschorganisationer ges tillfälle att medverka när Socialstyrelsen utarbetar bedömningskriterierna för tillsyn.

PARO stöder förslaget om att barnets växande ska främjas men ställer sig frågande till vad detta ansvar ska innebära och innehålla. För att detta ska vara tillämpligt måste det vara praktiskt genomförbart. Ett tydliggörande av anordnarens ansvar är nödvändigt.

Förslaget om att regeringen ska se över möjlighet att vidga bostadsanpassningslagen bör förenas med förtydligande av tillhandahållande av hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen samt arbetsgivarens ansvar för enklare arbetstekniska hjälpmedel. Innan detta är genomfört bör inga förändringar aktualiseras.

PARO håller fast vid att avräkningsperioden bör vara 12 månader.

6.5 Ersättning

Förslaget om differentierad schablon är helt i linje med PARO:s förslag till utredningen. PARO föreslår att ett tredje steg i schablon som gäller arbetsledning för vuxna som inte kan företräda sig själva. Nivån på det steget bör vara 10 kronor per assistanstimme. Vilket innebär 245,50 och 285,50 om man ansluter till utredningens exempel på differentierad schablon baserad på ersättningen 2009.

PARO avvisar helt förslaget att olika delar av schablonen ska ha olika uppräkningsindex då även den del av schablonen som avser övriga kostnader till den helt övervägande delen består av lönekostnader. Om förslaget genomförs kan inte de kvalitetshöjande åtgärder utredningen föreslår genomföras.

PARO ansluter sig till förslaget att kostnaden för vikarier vid ordinarie assistents sjukdom ingår i schablonen men det förutsätter att schablonen räknas upp så att anordnaren får full kostnadstäckning vilket innebär en höjning av schablonen med minst 3 procentenheter på hela schablonbeloppet. Den modell utredningen föreslår saknar helt verklighetsförankring.

Att sänkningen av de sociala avgifterna skulle påverka det schabloniserade timbeloppet skulle straffa assistansanordnare i förhållande till andra företag dessutom skulle det drabba företagen väldigt olika beroende på vilken åldersstruktur man har på sina anställda. PARO avvisar helt detta förslag. Detta går helt emot den linje regeringen beslutat om att göra en riktad satsning på att företagen ska anställa unga människor. Förslaget riskerar att begränsa valfriheten för äldre med funktionsnedsättningar som gärna vill ha äldre assistenter.

PARO anser att schablonersättningen redan idag är för låg för att ge företagen rimliga förutsättningar till utveckling och att satsa på kvalitetshöjande insatser för insatsberättigade genom kompetensutveckling av alla anställda och att skapa en god arbetsmiljö. Det är orimligt att ställa högre krav på anordnaren samtidigt som ersättningsnivån föreslås sänkas.

6.6 Tillsyn och kontroll

PARO stöder förslaget att införa tillstånd och tillsyn. Genom detta kommer kvaliteten i assistansens utförande att garanteras för samtliga insatsberättigade. Att ansökan endast sker i ett län är administrativt hanterbart. Organisationen anser att samma krav på tillstånd ska ställas på kommuner som utför assistans. PARO föreslår att företagets kompetens och kunskaper att bedriva verksamheten ska kunna mätas både genom utbildning och erfarenhet. Även egna arbetsgivare bör omfattas av tillsynen.

Det är viktigt att tillståndet innehåller kända kriterier för god kvalitet och att tillsynen är aktiv och inriktad på samma kriterier som krävs i tillståndsgivningen där kvalitetssäkring, kompetensutveckling och en säker arbetsmiljö bör vara viktig faktor för att få behålla tillståndet. En gemensam grundläggande utbildning för både ledningspersonal och assistenter bör tas fram av branschen och socialstyrelsen.

För att beviljas ett tillstånd anser PARO att anordnaren ska inneha kollektivavtal för att stärka de personliga assistenternas yrkesroll. Ett kvalitetskriterium vid tillståndsgivandet bör vara att grundutbildningen/introduktionen för de personliga assistenterna ska innehålla vissa obligatoriska delar.

PARO anser att Försäkringskassan ska ha möjligheten att neka utbetalning av assistansersättningen om det inte finns ett tillstånd men bör inte ha befogenheten att besluta om att ersättningen ska utbetalas till annan. Förslaget att Försäkringskassan ska ha möjlighet att kräva in redovisning kommer att skapa betydande merarbete och om förslaget blir verklighet måste det tydliggöras vad som är relevant dokumentation för Försäkringskassan.

När ett tillstånd dras in bör det finnas åtgärder för att se till att de insatsberättigade inte får avbrott i insatserna.

Gällande punkt 6.2 vill PARO framföra följande. Enligt förvaltningsrättslig praxis kan ett gynnande beslut endast ändras till den enskildes nackdel i vissa specifika fall. Att interimistiskt återkalla ett tillstånd, i avvaktan på en utredning, förfaller strida mot praxis då myndigheten inte visat att det finns skäl att ändra det gynnande beslutet. Det är orimligt att en anordnare skulle behöva lägga ner hela sin verksamhet i avvaktan på att Länsstyrelsen gör en utredning. Konsekvenserna skulle bli mycket omfattande för både anordnare och insatsberättigad. Det måste givetvis även finnas möjlighet för en anordnare att åtgärda eventuella missförhållanden innan ett tillstånd återkallas. **Ett tillstånd bör således inte kunna återkallas utan föregående utredning och föreläggande.**

Förslag på avtal mellan den insatsberättigade och anordnaren bifogas remissvaret.

7.1 Övergripande frågor om kvalitet och kostnader

PARO anser att det är viktigt att behovsbedömningsmodell, kvalitetsindikatorer och de krav som ställs i tillståndsgivningen samt var som ska vara vägledande vid tillsyn måste ha en samstämmighet så att anordnarna kan lita på att de assistanstimmar som beviljats räcker för att utföraren ska kunna ge den kvalitet som tillsynsmyndigheten kräver.

Det schabloniserade timbeloppet är redan i dag för lågt och med de nya kraven på företag om tillstånd, tillsyn och kvalitet bör schablonen höjas i stället för att sänkas.

PARO välkomnar LOV och anser att den borde vara obligatorisk för kommunerna när det gäller LSS.

7.2 Insatser i annan kommun

PARO anser det som mycket viktigt och angeläget att den enskilde har oinskränkt rätt att välja den för den enskilde bästa boendeformen och även den bästa anpassade stöd- och serviceinsats som erbjuds på marknaden oberoende av utförare och geografiskt läge.

Det innebär ett större statligt ansvar för finansiering men samtidigt möjlighet, för kommuner och privata utförare, att bygga upp specialinriktade verksamheter för enskilda med behov av personligt utformade stöd- och serviceinsatser.

7.3 Insatser med beslut om boende

PARO anser att den insatsberättigade bör ha laglig rätt till eget val när det gäller bostad och inte vara hänvisad till kommunens erbjudande oberoende av hur lämplig den insatsberättigade anser att bostaden är.

PARO vill betona vikten av att rätten till personlig assistans i aktiviteter utanför bostaden saka kvarstå oberoende av bostadsform.

PARO anser att grupper som har likartade ekonomiska förutsättningar ska behandlas lika när det gäller vilken maximal hyra man drabbas av oberoende om man är 20 eller 65 år och däröver.

7.4 Stöd och service i ordinärt boende

PARO ser uppenbara risker med olika beslutsfattare för olika insatser av samma karaktär. Risken är mycket stor att den insatsberättigade och även kommunen upplever att Försäkringskassan på ett oskäligt sätt vältrar över kostnader på enskilda kommuner genom att göra bedömningar som kraftigt begränsar rätten till insatser för personer med funktionsnedsättningar.

PARO bedömer att det kommer oerhört många domstolsprövningar av i princip samma karaktär som förvaltningsdomstolarna redan prövat under den tid nuvarande lagstiftning gällt. Risken är också stor att det är samma individer som får utså osäkerhet och onödigt lidande när den nu föreslagna lagstiftningen ska prövas, som det var när LSS trädde i kraft 1994.

PARO motsätter sig det tak på 40 tim/v som föreslagits. Det kommer att skapas en stor grupp insatsberättigade med stora och betydande funktionshinder som inte kommer att komma upp till 20 timmar per vecka i grundläggande behov om och när reglerna för grundläggande behov skärps, vilket innebär att 40 timmar/v inte kommer att täcka de insatsberättigades stödbehov.

PARO motsätter sig även att insatsen ska ha hemtjänstkaraktär. Den besparing man gör i ena änden kommer att vara en kostnad i den andra. Det finns i dag ingen grund för att insatsen personlig assistans enligt LSS skulle vara dyrare per beviljad timme än en timme hemtjänst beviljad enligt SoL, men skillnaden i livskvalitet för den insatsberättigade är enorm. Den insatsberättigades rätt att deltaga i samhällslivet och ha möjlighet att leva som andra har inneburit ett avgörande steg framåt mot de handikappolitiska mål som finns inskrivna i LSS. PARO anser att de personer som beviljas insatsen Personlig service med boendestöd ska ha samma lagliga rätt till självbestämmande när det gäller utförandet som det idag finns via LSS. Det bör även i SoL införas en tydlig rättighet för den insatsberättigade att själv få välja utförare, samt att den insatsberättigade själv ska få bestämma när, var och hur insatsen ska utföras.

PARO motsätter sig förslaget att ta bort insatsen ledsagarservice. Ledsagarservice är ett viktigt komplement till andra insatser, att både sätta ett tak på insatsen personligt stöd och ta bort insatsen ledsagarservice kommer att drabba de insatsberättigade mycket hårt. PARO anser snarare att man borde satsa mer på ledsagning för att garantera att alla medborgare i Sverige har möjlighet att leva ett aktivt och meningsfullt liv, med samma möjlighet att själva handla sin mat, göra läkarbesök och ha en aktiv fritid som andra. Alternativet är en katastrofal tillbakagång till tiden innan LSS, något som ingen bör ha något intresse av!

PARO anser att den insatsberättigades möjlighet till självbestämmande och integritet borde stärkas och yrkar därför att insatsen ledsagarservice ska finnas kvar samt att det skrivs in en laglig möjlighet för den insatsberättigade att själv få välja utförare.

7.5 Sysselsättning

PARO anser att det borde öppnas nya möjligheter och bli lättare för privata alternativ för olika former av bidragsfinansierad sysselsättning för personer med funktionsnedsättning. Dagens system är stelbent, byråkratiskt och ger små möjligheter till personliga val.

PARO anser att betydligt fler personer skulle kunna få försörjning genom eget arbete om alternativen vara flera och valmöjligheterna större. PARO anser vidare att privata verksamheter är flexiblare och med större fokus på individen och dennes förmåga och behov. För att tillgodose individuella behov oberoende av kommungränser krävs ett större statligt ekonomiskt ansvar för att människor med funktionsnedsättning ska få möjlighet till meningsfull sysselsättning utifrån individuella förutsättningar.

7.6 Personligt stöd och individuell planering

Kontaktpersonernas uppdrag och ansvar som i grunden är en ideell insats bör tydliggöras bättre och ersättningen höjas betydligt. PARO anser att kommunerna bör åläggas att ta hjälp av privata företag inom branschen för att trygga tillgången på kontaktpersoner.

PARO anser att det riktade statsbidraget bör finnas kvar och utökas istället för att avskaffas då risken är stor att ett generellt bidrag går till annan angelägen landstingsverksamhet.

PARO anser att alla olika individriktade planer individuell skolplan, habiliteringsplan, individuell plan och aktivitetsplan bör kunna sammanföras till individuell plan som under livets olika skeden har olika fokus. Det som är viktigast är att de olika samhällsorgan som är berörda (barnomsorg, skola, habilitering, sjukvård, försäkringskassan, arbetsförmedlingen, hjälpmedelsverksamheten inom landstinget och även regionala alt. nationella kunskapscenter) är delaktiga och ansvariga för individens behov av insatser och långsiktiga livsplanering.

7.7 Genomförande och konsekvenser

PARO anser som tidigare framhållits att den insatsberättigade måste få välja utförare även om insatsen förändras från personlig assistens till Personlig service med boendestöd.

PARO har tidigare uppmärksammat de stora nackdelar som kan drabba den insatsberättigade om insatsen ledsagarservice tas bort och vi framhåller det än en gång.

PARO välkomnar förslaget om kostnadseffektiv tidrapportering. Dock får det inte drabba små privata anordnare av personlig assistans genom att de tvingas till kostsamma investeringar i olika tekniska system eller andra komplicerade lösningar.

Generella synpunkter från PARO

PARO konstaterar att besparingarna inom personlig assistans är betydande och det kommer att drabba den insatsberättigade på flera olika sätt.

- Generellt ska det beviljas färre assistanstimmar än idag.
- Färre timmar dubbel assistans.
- Administrationsersättningen ska sänkas
- Det femte grundläggande behovet avskaffas.
- Inräknandet av sjuklön i schablonen ger inte alls full kostnadstäckning.

PARO anser att ett betydande antal funktionsnedsatta kommer att få betydligt sämre levnadsvillkor samtidigt som landets kommuner får en betydande kostnadsökning genom den övervältring av ansvar som utredningsförslaget innebär.

PARO anser att Sverige inte kommer att uppnå de handikappolitiska mål som riksdag och regering beslutat ska gälla.

Försämringarna för den insatsberättigade tydliggörs också genom att möjligheten att välja utförare inskränks för de som inte längre får personlig assistans. Det blir upp till varje kommun att avgöra om man ska tillämpa LOV eller ej.

Förslaget att sänka administrationsersättningen i schablonen kommer att reducera anordnarnas möjligheter att kompetensutveckla sin personal och följden blir att kvaliteten i assistansen riskerar att försämrans i stället för att höjas som har varit utredningens mål.

PARO anser att förslaget om inräkning av sjuklönekostnaden i schablonen är bra men utredningens förslag på 0,7 % är alldeles för låg och saknar helt bakgrunds fakta. En rimlig uppräknings sats är 3 % på hela schablonbeloppet..

Sammantaget kommer förutsättningarna för privata assistansföretag att kraftigt försämrans och konkurrenssituationen mellan kommuner och privata aktörer kommer att gynna kommunerna ännu mer än i dag. De små anordnarna riskerar att slås ut vilket resulterar i att mångfalden kommer att minska.

PARO anser att om de kostnadshöjande åtgärder som utredningen föreslår, tillstånd, tillsyn, sjuklönekostnaden räknas in i schablonen och kravet på kvalitetshöjning, blir grund för kommande proposition tvingas de privata företagen genomföra lönesänkningar, för personliga assistenter och även övrig personal, för att klara utredningens nya lagförslag.

PARO anser att utredningsförslaget helt saknar underlag som beskriver och tydliggör vilka konsekvenser som föreslagna besparingar kommer att ge. PARO kan se att utredningsförslaget kommer att motverka utveckling och framtidstro för privata anordnare till förmån för kommunerna och mångfald och konkurrens på lika villkor blir endast tomma ord.

Ersättning vid sjukhusvistelse och vid brukares bortgång

Försäkringskassans rättsliga ställningstagande från juni 2008 att anordnare inte ska få någon ersättning när insatsberättigade ligger intagen på sjukhus (gäller

insatsberättigade som inte är berättigad till assistans under sjukhusvistelse) eller när insatsberättigad dör riskerar att försätta anordnare i så svåra ekonomiska problem att vissa riskerar konkurs. PARO anser att ersättningen är så låg att den inte rymmer de extra utlägg som drabbar företag som råkar ha insatsberättigade som ofta blir inlagda på sjukhus och det finns även företag som inriktat sig på insatsberättigade som befinner sig i livets slutskede och de drabbas på ett oskäligt sätt. Följderna blir att anordnarna kommer att försöka att gardera sig genom att inte acceptera insatsberättigade som ofta ligger på sjukhus eller om man bedömer att den insatsberättigade befinner sig i livets slutskede. Det innebär stora inskränkningar i den insatsberättigades valfrihet.

Stockholm 3 februari 2009

Lars Forsberg
Ordf. PARO_